

УДК 37.011.33+37.013.3
ББК 81.432.1– 923

Наталя Плахотнюк
м. Житомир

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВОГО ПРОЕКТУВАННЯ

У статті розглядаються інноваційні засоби іншомовної підготовки студентів, а саме технологія навчально-ігрового проектування, висвітлюються її методи та форми. Аналізуються принципи відбору іншомовної освіти, згідно з якими будується спецкурс „Іншомовна підготовка майбутніх фахівців засобами навчально-ігрового проектування”. У програмі спецкурсу подано мету, завдання, його зміст, обґрунтовано переваги навчально-ігрового проектування у порівнянні з іншими технологіями. Наведено приклади вправ для розвитку чотирьох видів іншомовної діяльності. Ключові слова: навчально-ігрове проектування, методи навчально-ігрового проектування, іншомовна підготовка майбутніх фахівців.

Постановка проблеми. В системі вищої освіти України активно відбуваються зміни, пов'язані з її соціально-економічним, культурним, політичним розвитком. Відповідно до цього підвищуються вимоги до спеціаліста, який повинен не тільки опанувати професійні знання, уміння та навички, але й досить вільно володіти іноземною мовою. Фахівець може успішно реалізуватись на ринку праці, якщо він відповідає його сучасним вимогам, серед яких знання іноземної мови займає одне з пріоритетних місць. Тому вищі навчальні заклади активно працюють над покращенням та вдосконаленням іншомовної підготовки майбутніх фахівців, створюючи та запроваджуючи нові програми та спецкурси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми іншомовної підготовки студентів розглядалися науковцями у таких аспектах: формування готовності фахівців немовних спеціальностей до іншомовного спілкування (М. Бабинець, М. Галицька та ін.), підвищення ефективності іншомовної підготовки за допомогою її профільної спрямованості (В. Александров, О. Бернацька, Ю. Дегтярьова та ін.), формування іншомовної професійної компетентності студентів немовних спеціальностей (Н. Алмазова, А. Андрієнко, Р. Гришкова, Т. Костюкова, Н. Микитенко, А. Морозова, С. Ніколаєва та ін.), використання ділових ігор та проектування у підготовці студентів до іншомовного спілкування (М. Воровка, Ю. Друзь, Т. Качеровська та ін.). Проте, незважаючи на значний доробок вчених, питання підвищення рівня іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей є недостатньо дослідженим у теоретичному і практичному аспектах, якість володіння іноземною мовою має бути набагато кращою.

Формулювання цілей статті. Тому метою нашої статті є висвітлення ролі спецкурсу „Іншомовна підготовка майбутніх фахівців засобами навчально-ігрового проектування” у процесі оволодіння студентами належним рівнем іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить аналіз наукових джерел іншомовна підготовка трактується переважно як інтегроване поняття, що відображає здатність і готовність реалізувати міжособистісне і міжкультурне спілкування, засіб здійснення професійної діяльності [2, с.8–9].

Навчальний процес з іншомовної підготовки має бути побудований на переважно інноваційних методах і засобах, які сприятимуть активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, підвищення їх мотивації до оволодіння іноземною мовою. Зокрема, аналіз конкретних ситуацій, мозкова атака, метод колективного блокнота, аналіз існуючих рішень, метод конференції ідей, інтерв'ю, анкетування, тощо викликають інтерес у студентів, дозволяють розвинути комунікативні навички, аргументоване висловлювання, сформулювати вміння оцінки альтернативних варіантів

вирішення поставленої задачі, розвинути творчий, інноваційний потенціал особистості, оригінальність мислення. Зазначені методи знайшли відображення у технології навчально-ігрового проектування, застосування якої у іншомовній підготовці, на нашу думку, забезпечить реалізацію визначених завдань.

Запропонований спецкурс „Іншомовна підготовка майбутніх фахівців засобами навчально-ігрового проектування” побудований з урахуванням принципів відбору змісту іншомовної освіти: принцип особистісно-діяльнісної орієнтації, який передбачає відповідність змісту навчання інтелектуальному рівню та інтересам студентів; принцип комунікативної спрямованості, на основі якого здійснюються аналіз комунікативних потреб студентів, відбір та конкретизація сфер і ситуацій іншомовного спілкування фахівців, їхніх соціально-комунікативних ролей, комунікативних умінь, організація автентичного навчального матеріалу; навчання іншомовного мовлення, узгодженого зі змістом спеціальних дисциплін; принцип полікультурності, відповідно до якого зміст навчання іншомовного мовлення має відображати специфіку цільової культури фахівців та інших культур з урахуванням динаміки розвитку сучасних тенденції світового суспільства, сприяти формуванню толерантності, поваги до інших народів; принцип інтегрованості, який передбачає поєднання змісту навчання іншомовного мовлення зі змістом фахових дисциплін; принцип відносної відкритості, який передбачає гнучкість і достатню відкритість змісту для змін та адаптації до конкретних умов [1, с.68–69].

Загальновідомим є той факт, що мотивація студентів немовних спеціальностей до вивчення іноземної мови є досить низькою, оскільки більшість з них вважає, що оволодіння знаннями і навичками з фахових предметів є головним і достатнім для успішного працевлаштування в подальшому. Крім того, вивчення іноземної мови потребує значних часових затрат, наполегливості, терпіння. Впевненість у неможливості подолати ці перешкоди призводить до зниження зацікавленості в оволодінні іноземною

мовою. Тому, вважаємо, що спецкурс з використанням методів і форм навчально-ігрового проектування, які носять проблемний характер, надасть змогу викладачеві створити ситуацію успіху у навчальному процесі, сприятиме розвитку творчої уяви та критичного мислення, вдосконаленню комунікативних навичок та здатності до рефлексії.

Програма спецкурсу спрямована на іншомовну підготовку майбутнього фахівця, на засвоєння лексичного, граматичного матеріалу, розвиток навичок монологічного та діалогічного мовлення, аудіювання, письма та читання у процесі створення та представлення навчально-ігрових проектів.

Процес підготовки передбачає дотримання певних вимог: орієнтування на творчу діяльність студента; забезпечення індивідуального, диференційованого підходів; реалізації інтегрованих знань з загальних та фахових дисциплін; відкритість, динамічність процесу підготовки.

Метою спецкурсу „Іншомовна підготовка майбутніх фахівців засобами навчально-ігрового проектування” є формування у майбутніх спеціалістів мотивів до іншомовного спілкування, розвиток навичок пошуку, аналізу та відбору необхідної інформації іноземною мовою, чотирьох видів іншомовної діяльності (говоріння, читання, аудіювання, письма), розвиток творчих здібностей та рефлексії.

Основними завданнями спецкурсу є: розвиток позитивної мотивації до вивчення іноземної мови; засвоєння лексичних одиниць, граматичних конструкцій, необхідних для іншомовного професійного спілкування, розвиток чотирьох аспектів іншомовної підготовки; оволодіння аналітичними, дослідницькими вміннями, розвиток комунікативних, творчих здібностей; створення ігрових проектів як умови успішної іншомовної підготовки.

В основу змісту спецкурсу покладені праці М. Воровки, Т. Качеровської, В. Платова, С. Сисоєвої, Т. Хлебнікової, О. Штепи, П. Щербаня та ін., що зумовило застосування системного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та задачного підходів до організації навчальних занять. Процес іншомовної

підготовки студентів на основі системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та задачного підходів забезпечує організацію навчально-пізнавальної діяльності студента як суб'єкта власного професійного самовизначення та розвитку, сприяє формуванню аналітичних, пошуково-дослідницьких, креативних здібностей, процесу самореалізації.

Важливою ідеєю спецкурсу є твердження про те, що:

- навчальна діяльність студентів заснована на їх власному досвіді і самостійному пошуку інформації;
- відбувається формування творчої ініціативної особистості майбутніх фахівців у процесі розробки та представлення навчально-ігрових проектів;
- педагог виступає координатором активної навчально-проектувальної діяльності студентів, які творчо вирішують навчально-виховні завдання;
- спеціально організована навчальна діяльність передбачає зворотний зв'язок між всіма її учасниками для досягнення взаєморозуміння та корекції навчального і розвивального процесів.

Навчальний план спецкурсу „Іншомовна підготовка майбутніх фахівців засобами навчально-ігрового проектування” передбачає практичні заняття, побудовані за тематичним принципом.

Тема 1. Підготовчий етап навчально-ігрового проектування. Введення нової лексики, використання методів номінальної групи, аналогій, синектики, мозкової атаки, колективного блокнота, діаграми ідей.

Тема 2. Дослідницький етап навчально-ігрового проектування. Тренування лексики, застосування методів інтерв'ю, бесіди, анкетування, аналізу існуючих рішень, матриці ідей, класифікації проектної інформації.

Тема 3. Розробка навчально-ігрових проектів. Використання методів щоденника, аналізу конкретних ситуацій, графічних робіт зі складання графіків, діаграм, тощо.

Тема 4. Презентація та захист навчально-ігрових проектів. Аналіз досягнутих результатів. Експертна оцінка. Самооцінка.

На початковому етапі навчально-ігрового проектування викладач розподіляє студентів на групи по 3-4 чоловіки, оголошує тематику, критерії оцінювання навчальної діяльності студентів. Так, на 3 курсі студентам журналістам був запропонований проект „The profession of a journalist in the modern world”. Для введення в тематику навчально-ігрового проекту та активізації англомовних навичок на першому занятті майбутні фахівці читають текст про професію журналіста та обговорюють його у парах та групах. Викладач задає дискусійні питання: What is the purpose of journalism? What is the role of a journalist in the society? What is the financial future of professional journalism? What has happened to journalism over the last decade?

Далі викладач пропонує виконання рецептивних, репродуктивних, продуктивних комунікативних вправ, спрямованих на формування мовленнєвих умінь, необхідних для збору, аналізу та переробки проектної інформації. Прикладами рецептивно-репродуктивних комунікативних вправ можуть бути наступні: 1) Fill in the gaps using appropriate words and expressions from the text. 2) Read the text and find English equivalents to the following Ukrainian phrases. Use them in the sentences of your own. 3) Work out which adjectives in the previous exercise (unprecedented, intensive, financial, bleak, vociferous, useful) can be used with the following nouns.

У подальшому студенти виконують рецептивно-продуктивні комунікативної вправи на розвиток необхідних навичок говоріння. Так, наприклад, викладач запропонував наступну вправу: Fill in the logical parts of the following dialogue. Dramatize it with a partner. 1. the role of professional journalism 2. people’s right to opinion and expression 3. the media fraternity 4. democratic system 5. media practitioners 6. provides accurate news 7. commercials 8. fair and socially responsible reporting 9. proprietors of media houses 10. the main principles of journalism.

— Mike, I know you have just returned from an international conference dedicated to ..... in the modern society.

— You are right. It was called “Journalists as Bearers and Promoters of Human Rights”. I was happy to take part in it as a professional journalist. It was a great experience.

— Glad to hear that. Were there many people present?

— There were more than a hundred participants including representatives from Civil Society Organizations, Human Rights Organizations, ..., members of media self-regulatory institutions, academic institutions and the general public.

— Such active participation confirms that there is a general interest in such debates on the side of .....and human rights activists.

— I agree. The importance of journalism comes from the..... Since right to opinion and expression would not be a reality without the press. People today depend greatly on the press for being informed. Journalism is taken as inseparable part of any.....

— I see your point. The Press plays a vital role in democratic society. What was your report about?

— In my report I stated that .....are: accuracy, balance and credibility. One of the important responsibilities of journalists is to maintain their principles in their reporting. The information should be based on truth and facts which .....

— I am sure it was a great report. Were there any problems of professional journalism mentioned at the conference?

— Some of them were. For example, it was pointed out that many ..... are not professional journalists, but people with private business interests. They are looking for profit from .....or breaking news stories instead of .....

— I see. I wish you professional luck and hope to see you in our local news next week.

— Thank you, Dan.

Подальшою продуктивною вправою на розвиток діалогічного професійно спрямованого мовлення є: Make up dialogues based on the suggested situations. Use the expressions from the dialogue and the text above:

1. The chief editor of a famous newspaper and a journalist have a talk about the role and importance of journalism in modern society.
2. Two journalist students speak about the prospects of their future profession.
3. The anchor of the CBC TV show and a famous journalist discuss journalism as a profession in the live broadcast.

Для розвитку навичок писемного мовлення студенти мають виконати наступне завдання: Write an opinion essay on the topic “The profession of a journalist — how I see it.” Наприкінці теми Journalism as a Profession студенти представляють навчально-ігровий проект „The profession of a journalist in the modern world”, експертна група оцінює у балах кожен представлений проект за визначеними критеріями. У подальшому відбувається обговорення навчально-ігрових проектів, самооцінка та корекція досягнутих результатів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Створення середовища творчого пошуку у процесі навчально-ігрового проектування забезпечує реалізацію творчого потенціалу майбутніх учителів, пошукову активність, оволодіння формами та методами розвивального та проблемного характеру. Реалізація суб’єкт-суб’єктної взаємодії передбачає взаєморозуміння та взаємоповагу викладача і студентів, трансформацію останніх в активних суб’єктів навчальної діяльності, надання викладачем необхідної підтримки та консультацій. Використання дидактичного потенціалу навчально-педагогічних ігор під час розробки та презентації навчально-ігрових проектів стимулює підвищення мотивації до іншомовної підготовки, самооцінки, сприяє вдосконаленню навичок прийняття конструктивних рішень, розвитку інноваційного, аналітичного мислення.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці теоретичних засад впровадження навчально-ігрового проектування в іншомовну підготовку дорослих.

Список використаних джерел:

1. Костенко Н. І. Специфіка іншомовної підготовки студентів ВНЗ економічного профілю / Н. І. Костенко // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". – 2012. – № 6. – С. 67–70. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2012_6_18.

2. Тинкалюк О. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Оксана Володимирівна Тинкалюк . – Тернопіль, 2014 . – 20 с.

The article examines innovative means of students' foreign language training, such as educational playing projecting, highlights its methods and forms. The principles of selection of foreign language education are analyzed, according to which a special course "Foreign language training of future experts by means of educational playing projecting" is built. The program of the course presents its goals, objectives, its content and grounds. Advantages of educational playing projecting compared to other technologies are proved. Also examples of exercises of four aspects of foreign language learning are given. Keywords: technique of educational playing projecting, its methods, foreign language training of future specialists.